

УДК 338.58:65.014

Ганна Щолокова,

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій,

Університет митної справи та фінансів,

ORCID ID 0000-0001-9396-9184

a.shcholokova@gmail.com;

Яна Палешко,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій,

Університет митної справи та фінансів,

ORCID ID 0000-0001-8943-8495

Yanochka.nrg@gmail.com;

Наталія Горожанкіна,

кандидат географічних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій,

Університет митної справи та фінансів,

ORCID ID 0000-0003-2773-8630

nataliagorozhankina@gmail.com

DOI 10.29038/2524-2679-2021-03-39-47

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Розглянуто питання щодо тенденцій міжнародної міграції та її напрямів. Розвиток кожної країни суттєво залежить від змін, які відбуваються у світовому господарстві. Наразі яскраво виражене питання, що стосується демографічного розвитку людства. Демографічні проблеми мають своє відображення в міграційних рухах населення. Міграційні процеси є природним процесом і досить важко контролюються. Основна умова, яка спонукає суспільство до міграції, – це своєрідне прагнення до кращих умов для існування. Сучасні міжнародні міграційні процеси

розвиваються під впливом міжнародних відносин, які залежать від міжнародної економіки, міжнародних регіональних об'єднань та процесів глобалізації. Саме взаємозв'язок соціальних, правових, інформаційних, культурних аспектів, у яких має свій прояв глобалізація, формує єдину систему світових господарських відносин.

Географічна структура міжнародної міграції відповідає змінам, які відбуваються в економіці. Найбільші пункти призначення для мігрантів – розвинені країни світу, серед котрих є країни-члени ЄС. Представлено структуру міжнародної міграції та виокремлено етапи прийняття міграційного рішення; проаналізовано міграційні процеси 2000–2019 рр., чисельність мігрантів, які переїхали до країн-членів ЄС за 2005–2019 рр. в умовах інтеграційних процесів і за умов глобалізації. Розглянуто економічні та неекономічні впливи на тенденції розвитку міжнародної міграції.

Постійне зростання масштабів міжнародних міграційних процесів набуває глобального значення. Це пов'язано з тим аспектом, який вона охоплює, територіально-регіональним направленням та прямо пропорційним зв'язком з інтеграцією. Потрібно також зазначити, що саме міграційні процеси у світі є фундаментальним компонентом процесів глобалізації й інтеграції. Ураховуючи зазначені в статті питання, робимо висновок, що історично міжнародні міграційні процеси є як причиною, так і наслідком усіх світових процесів, а отже, і причиною, і наслідком глобалізації та інтеграції.

Ключові слова: міжнародна міграція, переміщення трудових ресурсів, ЄС, глобалізація, інтеграція.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасні міжнародні міграційні процеси розвиваються під впливом міжнародних відносин, які залежать від міжнародної економіки, міжнародних регіональних об'єднань та процесів глобалізації. Міжнародна міграція відіграє значну роль щодо подальшого розвитку країн світу. Потрібно відзначити, що як історично природний процес, міжнародна міграція має позитивні та негативні наслідки. Саме негативні наслідки провокують до узгодженості дій країн світу й постійного регулювання та контролю потоків міжнародної міграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику міжнародної міграції порушували у своїх роботах такі вітчизняні науковці, як В. О. Іващенко, В. В. Коваленко, О. В. Кузьменко, В. І. Кривенко, В. М. Куц. Окремі проблеми міжнародної міграції висвітлюються в роботах А. Солодько,

А. Фітісової, М. Лейгтон, Т. Сперендон, М. Галотті, Д. С. Дюмон, Т. Либиг та ін.

Мета дослідження – полягає у визначенні міграційних потоків у світі й, зокрема, у країнах-членах ЄС; особливостей міжнародної міграції з урахуванням процесів глобалізації та інтеграції.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток кожної країни суттєво залежить від змін, які відбуваються у світовому господарстві. Наразі яскраво виражене питання, що стосується демографічного розвитку людства. Демографічні проблеми мають своє відображення в міграційних рухах населення. Міграційні процеси є природним процесом і досить важко контролюються. Міжнародні міграційні процеси стають показником рівня суспільних процесів та водночас міграція виступає як чинник розвитку суспільства.

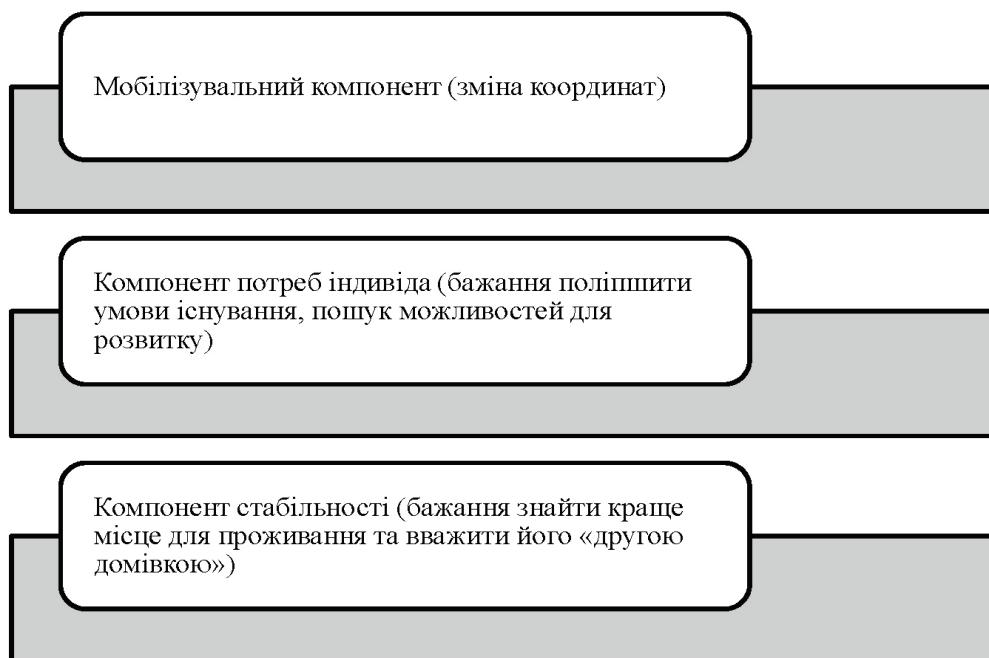
Основна умова, яка спонукає суспільство до міграції – це своєрідне прагнення до кращих умов для існування. Міжнародна міграція залежить від економічних, етнічних, політичних та географічних проблем, а також її збільшення або зменшення залежить від історичних чинників розвитку країни і, як наслідок, суспільства.

Міжнародна міграція має власну структуру компонентів, які спонукають населення до зміни місця проживання, що зазначено на рис. 1.

На рівень міжнародних міграційних процесів впливають зовнішні та внутрішні фактори. До зовнішніх факторів віднесемо політичні переслідування, погіршення умов проживання, економічна криза, загроза життю внаслідок великого ризику різних захворювань. Здебільшого міграційні процеси, які відбуваються від впливом зовнішніх факторів, належать до своєрідної міграції «змушеної». До внутрішніх причин, які спонукають суспільство до міжнародної міграції, віднесемо високий рівень сподівань, що не підтверджується; відсутність можливостей для розвитку в соціальному та економічному планах; прагнення до кращого рівня освіти, медицини й ін.

Перш ніж індивід вирішує мігрувати, відбувається цілий процес зародження такого рішення.

Отже, корінь міграційного рішення у прагнення до бажаного рівня життя та зародження ідеї до змін; етап прийняття міграційного рішення виражається в пошуку альтернативного місця проживання й вивчення інформації щодо можливого місця проживання; процес підготовки до

Рис. 1. Структурні компоненти міжнародної міграції

Рис. 2. Етапи міграційного рішення

переселення виражається в зборі необхідної документації та узаконення майбутньої міграції; міграція виражається в переселення і на територію іншої країни та зміні умов існування.

Постійне зростання масштабів міжнародних міграційних процесів набуває глобального значення. Це пов'язане з глобальним аспектом,

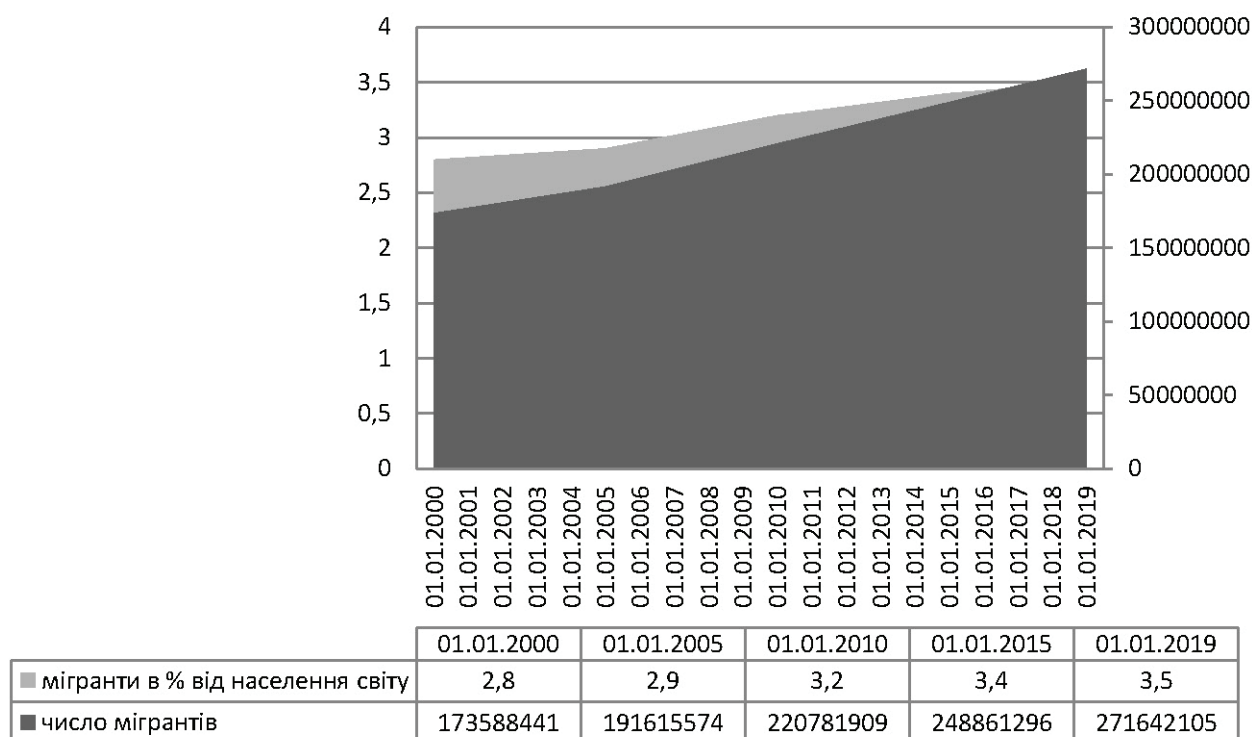
який вона охоплює, територіально-регіональним направленням і прямо пропорційним зв'язком з інтеграцією.

Сучасні міжнародні міграційні процеси розвиваються під впливом міжнародних відносин, які залежать від міжнародної економіки, міжнародних регіональних об'єднань та процесу глобалізації. Саме взаємозв'язок соціальних, правових, інформаційних, культурних аспектів, проявляється глобалізація, формує єдину систему світових господарських відносин.

Міграційні процеси торкаються всіх регіонів світу. Сама ж міжнародна міграція є структурною складовою частиною глобалізації. Адже потрібно відзначити, що вільний рух товарів і послуг провокує вільне переміщення й людської сили. Саме міжнародна міграція дає поштовх для всебічного розвитку інтеграційних процесів та глобалізації, створюючи нові економічні, політичні, культурні та інші міждержавні зв'язки.

Проаналізувавши дані Департаменту Організації Об'єднаних Націй щодо економічних і соціальних питань, побували діаграму:

Міжнародна міграція 2000-2019 рр.

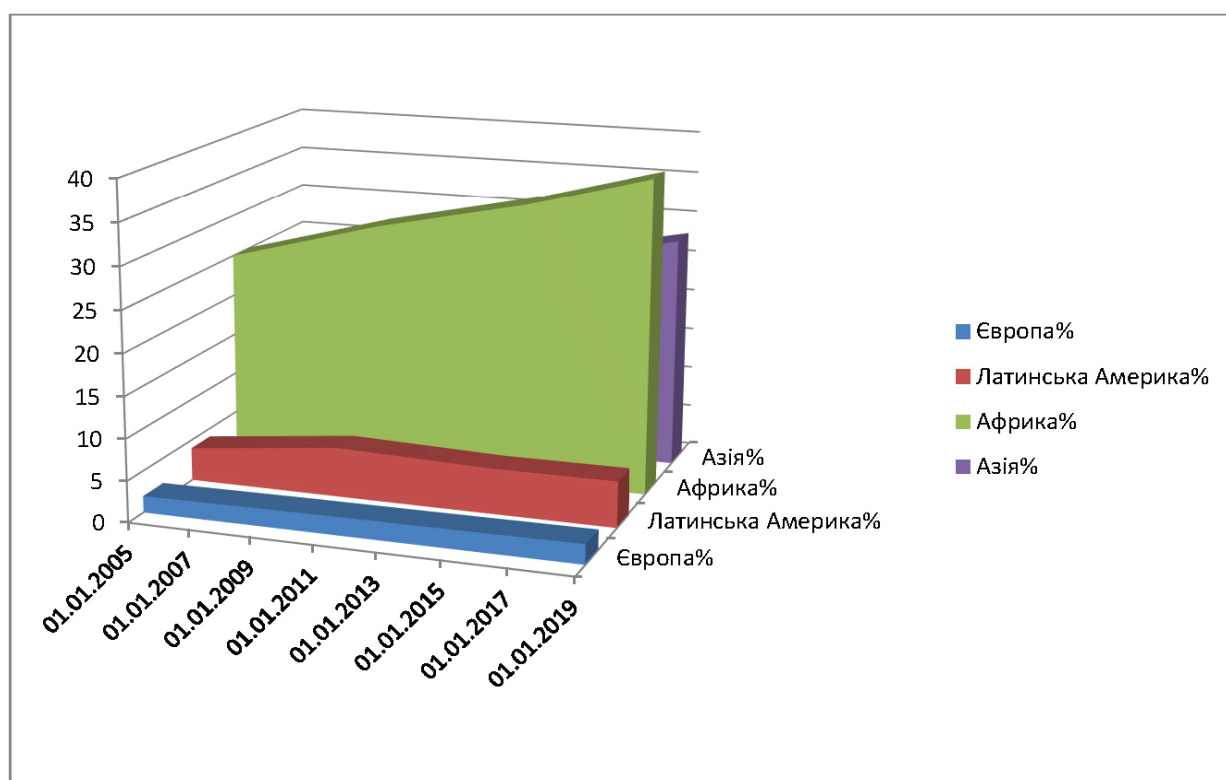

Діаграма. 1. Міжнародна міграція 2000–2019 рр.

[Джерело: складено автором на основі статистичних даних Департаменту Організації Об'єднаних Націй з економічних та соціальних питань]

Потрібно відзначити, що у 2019 р. прогнозована чисельність міграції населення дещо вповільнюється через пандемію COVID-19. У чисельному значенні у 2019 р. міжнародна міграція зростає та у відсотковому значенні вона вповільнює темп зростання, залишаючись при цьому позитивною. У деяких джерелах інформації зазначають про продовження вповільнення динаміки росту міжнародних міграційних процесів у 2020 р.

Ґрунтуються на статистичних даних ООН, зазначимо, що більшість міжнародних мігрантів проживає у 20 країнах світу. США (51 млн мігрантів), у цьому списку посідає перше місце, далі йде Німеччина (16 млн мігрантів).

Діаграма. 2. Мігранти, які переїхали до Європи 2005–2019 рр.
 [Джерело: складено автором на основі статистичних даних Департаменту Організації Об'єднаних Націй з економічних та соціальних питань]

Найбільшим центром міжнародної міграції в Західній Європі є країни Європейського Союзу. Основні мігранти до країн ЄС прибувають із таких країн: до Франції – мігранти з Португалії, Алжиру, Марокко; до Німеччини – мігранти з України, Італії, Польщі, Греції, Туреччини; До Бельгії – мігранти з Італії та Марокко; до Швейцарії – мігранти з Італії, Іспанії; до Великобританії – мігранти з Індії.

За останні роки на європейському ринку простежуємо стійку конкуренцію з боку мігрантів із Туреччини, республік колишньої Югославії, Греції, України, Польщі, Угорщини за робочі місця низької кваліфікації. Більшість мігрантів працюють у сфері послуг.

Міграційні процеси прискорюють економічний розвиток країн ЄС і, як наслідок, створюють нові робочі місця, що відображається в подальших інтеграційних процесах.

Виокремимо основні причини, які впливають на стан міжнародної міграції та поглиблення процесів інтеграції в країнах Європейського Союзу. Основні фактори, які мають суттєвий вплив – це економічні та неекономічні чинники.

До економічних факторів належать краща заробітна плата, можливість кар'єрного зростання, ефективне використання своїх знань, матеріальне заохочення хорошої роботи. Саме нерівномірність економічного розвитку країн ЄС призводить до переміщення населення з менш розвинутих до більш розвинутих країн регіонального об'єднання. Економічні причини – кон'юнктурний склад робочої сили на національному ринку, який проявляється в безробітті та відсутній різниці між попитом і пропозицією на робочі місця.

До другої групи чинників відносимо неекономічні – екологічну ситуацію в країні, стан медичного обслуговування, освітні послуги, політичну ситуацію та релігійні особливості.

3. ВИСНОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Географічна структура міжнародної міграції відповідає змінам, котрі відбуваються в економіці. Найбільшими пунктами призначення для мігрантів стають розвинені країни світу, серед яких є держави-члени ЄС. За останній рік міжнародна міграція до країн ЄС має позитивну відсоткову динаміку, та вона стала значно меншою, ніж це прогнозувалося. Найбільш вагомим чинником такої динаміки є пандемія COVID-19. Адже вжиті заходи в країнах ЄС і закриття кордонів змусили мігрантів опинитися в тяжкому становищі. Очікується стабілізація такого становища за умов масштабного вакцинування.

Потрібно відзначити, що як історично природний процес, міжнародна міграція має позитивні й негативні наслідки. Саме негативні наслідки проводять до узгодженості дій країн ЄС для регулювання та контролю потоків міжнародної міграції. Країни ЄС постійно прагнуть виробити

єдину міграційну політику, яка включатиме систему спеціальних заходів, що є більш жорсткими й більш регламентованими.

Потрібно також зазначити, що саме міграційні процеси у світі є фундаментальним компонентом процесів глобалізації та інтеграції. Ураховуючи розглянуті в статті питання, робимо висновок, що історично міжнародні міграційні процеси є як причиною, так і наслідком усіх світових процесів, а отже, і причиною, і наслідком глобалізації та інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахчеванова, Н. В. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобалізації. URL: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/29084/26166>.
2. Париж переосмислює загрози: як зміниться безпекова політика Франції. Європейська правда, листопад, 2017. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/11/28/7074291/>.
3. Президент США Дональд Трамп підписав новий імміграційний указ. *Відомості*, березень 2017. URL: <https://vidomosti-ua.com/science/127593>.
4. Міжнародна організація з міграції. URL: http://www.ilo.org.ua/my_page/Conventions.aspx.
5. General Survey concerning the migrant workers instruments /International Labour Organization. URL: http://www.ilo.org/global/standards/WCMS_453917/lang-en/index.htm.
6. Міжнародна міграція робочої сили. URL: <http://buklib.net/books/25044>.
7. Глобалізація світового господарства: навч. посіб. / під ред. М. Н. Осъмовой. А. В. Бойченко. Москва: ИНФРА–М, 2011, с. 124, 271.

INTERNATIONAL MIGRATION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

This article examines the issues of international migration trends and its directions. The development of each country significantly depends on the changes taking place in the world economy. Currently, a question concerning the demographic development of mankind is pronounced. Demographic problems are reflected in the migratory movements of the population. Migration processes are a natural process and are difficult to control. The main condition that motivates society to migrate is a type of desire for better living conditions. Modern international migration processes are developing under the influence of international relations, which in their turn depend on the international economy, international regional associations and globalization processes. It is the interrelation of social, legal, informational, cultural aspects, in which globalization is manifested, that forms a single system of world economic relations.

The geographical structure of international migration corresponds to the changes taking place in the economy. The biggest destinations for migrants are the developed countries of the world, including EU member States. The structure of international migration is presented and the stages of making a migration decision are highlighted; the migration processes of 2000–2019 are analyzed; the number of migrants who moved to EU member States in 2005–2019 in the context of integration processes and in the context of globalization is analyzed. Economic and non-economic influences on the tendencies of international migration development are analyzed.

The constant growth of international migration processes is gaining global importance. This is due to the global aspect it covers, the territorial-regional direction and the directly proportional connection with integration. It should also be noted that migration processes in the world are a fundamental component of globalization and integration processes. Given the issues discussed in the article, we come to the conclusion that historically international migration processes are both the cause and consequence of all world processes, and hence the cause and effect of globalization and integration.

Key words: international migration, movement of labour, UE, globalization, integration.

REFERENCES

1. Bakhchevanova, N. V. International Labor Migration in the Context of Globalization. Retrieved from <http://fkd.org.ua/article/viewFile/29084/26166> (in Ukrainian).
2. Kolesnyk, D. (2017, November) (2017). Paris is Reconsidering the Threats: How France's Security Policy Will Change. *Yevropeiska Pravda*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/11/28/7074291/> (in Ukrainian).
3. US President Donald Trump Signed a New Immigration Decree. *Vidomosti*. (2017, March). Retrieved from: <https://vidomosti-ua.com/science/127593> (in Ukrainian).
4. International Organization for Migration. Retrieved from http://www.ilo.org.ua/my_page/Conventions.aspx (in Ukrainian).
5. General Survey Concerning the Migrant Workers Instruments /International Labour Organization Retrieved from http://www.ilo.org/global/standards/WCMS_453917/lang--en/index.htm (in English).
6. International Labor Migration. Retrieved from <http://buklib.net/books/25044> (in Ukrainian).
7. Osmova, M. N., Boichenko, A. V (Ed.) (2011). *Globalization of the World Economy: a textbook*. Moskva: YNFRA (in Ukrainian).

Матеріал надійшов до редакції 17.08.2021 р.